

[Martin Sørensen (Peterslund).]

kollektive Mergling gennem Mergelselskaber. Vi har haft og har følgende Love: Først Lov af 29. April 1913 og Lov af 9. Juli 1920; disse to Love gælder ikke mere eller kun for de Selskaber, der er oprettet i Henhold dertil. De gældende Love er: Lov af 1. Juni 1929, Lov af 31. Marts 1930, Lov af 23. Marts 1932 og Lov af 16. Maj 1934. Mergelloven af 1. Juni 1929 indførte som bekendt Princippet Fortrinsret for Mergelgæld, hvorefter Begrebet solidarisk Ansvar bortfaldt. Tillægget af 31. Marts 1930 omhandler Bilselskaber, der ikke var omtalt i 1929-Loven. Tillægget af 23. Marts 1932 angaar Udpantningsret for foreløbige Bidrag, der opkræves, forinden et Merglingsarbejde er afsluttet. Endelig er der Loven af 16. Maj 1934, der omhandler alle gamle Mergelselskaber, som var stiftet før 1. Juni 1929, og som ikke havde opnaaet Fortrinsret for Mergelgæld, men fremdeles havde solidarisk Ansvar som Sikkerhedsgrundlag for de stiftede Laan. Det drejede sig om 33 jyske Mergelselskaber med ca. 7 000 Medlemmer og et Beløb paa ca. 5 Mill. Kr. 31 Selskaber kom ind under den nye Lov af 16. Maj 1934. Mergelgælden fik Fortrinsret, og solidarisk Ansvar blev ophævet; den enkelte Landmand hæftede herefter kun for sin egen Gæld og ikke som hidtil for hele Selskabets Gæld.

Det var denne Lov, der foraarsagede en Proces ved Retten i Graasten og ved Landsretten i Viborg, en Proces, som fik sin endelige Afgørelse ved Højesteret et Par Dage før Jul i 1935, en meget velkommen Julegave til de paagældende Mergelselskaber og deres Medlemmer. Foreningen De danske Mergelselskaber vandt Sagen. Loven blev erklæret baade gyldig og grundlovsmæssig. Begrebet solidarisk Ansvar var hermed bortfaldet. Det viste sig at have ringe Værdi, da det skulde bestaa sin Prøve.

Ved Loven af 1. Juni 1929 indførtes, som nævnt, Systemet Fortrinsret. Mergelgæld blev herefter ligestillet med kommunale Ejendomsskatte og fik Prioritet i de merglede Ejendomme forud for alle tidligere Prioriteter, ud fra den Betragtning, at Mergelen tilfører Ejendommen en Værdi, der er større end den ved Merglingen stiftede Gæld. Foranstaltningen er saaledes til Fordel baade for Ejeren og Panthaveren.

Systemet, der senere er videreført gennem forskellige Grundforbedringslove, vedtaget af Rigsdagen, har vist sig at svare til Forventningerne og Forudsætningerne ved Mergellovens Udarbejdelse i 1929. Fortrinsrettens Princip har paa Grundforbedringernes Omraade vundet Hævd, og ingen anser mere dens Anvendelse for Krænkelse af velerhvervede Rettigheder.

Mergelloven af 1. Juni 1929 har haft og har overordentlig stor Betydning for Afhjælpning af Kalktrangen paa de danske Jorder. Siden Loven blev vedtaget, er der efter Lovens Regler af ca. 150 Selskaber udbragt over 8 Mill. m³ Mergel til et anslaaet Beløb af mellem 30 og 35 Mill. Kr. Af Danmarks ca. 3 Mill. ha Landbrugsareal er der saaledes i de forløbne 10 Aar merglet henved 1/3. Trods dette anselige Resultat er Forholdet alligevel det, at Merglingen næppe kan holde Trit med Kalkforbruget paa de danske Jorder. Kalkforbruget er stort og stigende med de stigende Afrøder.

Danmark har, som nævnt, 3 Mill. ha Landbrugsareal, der skal mergles mindst een Gang hvert tredivte Aar med 10 m³ Mergel pr. ha. Som Følge heraf skal der hvert Aar mergles 100 000 ha med 1 Mill. m³ Mergel. I 10 Aar skal der tilføres Jorderne 10 Mill. m³. Som nævnt blev der i de forløbne 10 Aar kun tilført 8 Mill. m³. Hertil kommer naturligvis privat Mergling og Kalktilførsel, hvorover der ikke haves nogen Oversigt. Med andre Ord, Merglingen hører aldrig op, den er indgaaet som en fast Institution i dansk Landbrug. Vi maa derfor søge at tilvejebringe moderne Lovregler, afpasset efter den nye Tid og de nye Forhold, hvorunder Merglingsarbejdet finder Sted.

Nærværende Forslag til Lov om Ændringer af Mergelloven af 1. Juni 1929 er en à jour-Føring af den gældende Lov og bygget paa de foregaaende 10 Aars Erfaringer.

De væsentligste og mest betydningsfulde Ændringer findes i § 2, der giver Mergelselskaber eller, hvor et saadant endnu ikke er oprettet, Foreningen De danske Mergelselskaber Ret til for 4 Maaneder at forelægge en Landvæsenkommission en Plan om Undersøgelse af et Mergelleje, saaledes at det kan godtgøres, hvorvidt Mergel-